

Ogólnopolski Dzień Transplantacji

Co warto wiedzieć o przeszczepieniu szpiku?

Rozwój transplantologii i dawstwa szpiku jest efektem wieloletniej pracy wielu wybitnych specjalistów, bezprecedensowych odkryć oraz licznych prób, podjętych w XX wieku. Pierwsze na świecie próby przeszczepienia szpiku przeprowadzono w 1938 roku we Lwowie, pod czujnym okiem prof. Jana Raszka, a w 1990 roku Nagrodę Nobla w dziedzinie medycyny, za badania nad przeszczepieniem szpiku jako metodą leczenia białaczki, otrzymał prof. Edward Donnall Thomas. Dziś transplantacja szpiku lub krwiotwórczych komórek macierzystych ratuje życie Pacjentom całym świecie, którzy walczą z nowotworami krwi. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie niespokrewnieni Dawcy szpiku.

Pierwsze sukcesy transplantologiczne w Polsce

Pierwsze – i pierwsze udane – przeszczepienie szpiku allogenicznego w Polsce przeprowadził w 1984 roku wraz z zespołem prof. Wiesław Jędrzejczak. Sześciolatka Pacjentka otrzymała wówczas szpik od swojej siostry. W 1997 r. prof. Jerzy Hołowiecki przeprowadził w Katowicach pierwszy w Polsce przeszczep szpiku od Dawcy niespokrewnionego - Pacjentką była Urszula Jaworska. To tylko część długiej listy sukcesów polskich specjalistów, którzy swoimi osiągnięciami zapisali się na kartach historii transplantologii hematologicznej.

Kiedy wymagane jest przeszczepienie szpiku?

W Polsce **co 40 min** ktoś dowiaduje się, że cierpi na białaczkę lub inny nowotwór krwi, a około **700** Pacjentów rocznie zostaje zakwalifikowanych do przeszczepienia szpiku lub krwiotwórczych komórek macierzystych. Dla wielu z nich jedyną szansą na życie jest Dawca niespokrewniony, tzw. „bliźniak genetyczny”.

Przeszczepienia szpiku lub krwiotwórczych komórek macierzystych dokonuje się głównie u Pacjentów, którzy zmagają się z chorobami układu krwiotwórczego, a należą do nich między innymi: **białaczki, chłoniaki, zespoły mieloproliferacyjne**, a także choroby nienowotworowe, jak: **ciężka niedokrwistość aplastyczna**, inne ciężkie **zaburzenia krwinek czerwonych i granulocytów**, **ciężkie, wrodzone niedobory odporności u dzieci, choroby metaboliczne**.

Czy Dawca i Biorca muszą mieć ze sobą coś wspólnego?

Szanse na znalezienie „bliźniaka genetycznego” dla Pacjenta, chorującego na nowotwór krwi, są małe. Prawdopodobieństwo wynosi **1:20 000**, a w przypadku rzadkiego genotypu – aż **1 do kilku milionów**. Wszystko za sprawą różnorodności genów układu HLA (Human Leukocyte Antigen), dającym nam aż **5 miliardów kombinacji!** Żeby mogło dojść do przeszczepienia, **zgodność pomiędzy Dawcą a Biorcą powinna wynosić 10/10 cech tkankowych**. W wyjątkowych sytuacjach uwzględnia się Dawcę, który jest zgodny z Pacjentem **9/10** lub **8/10**. Współczesna transplantologia dąży do tego, aby kwalifikując do przeszczepienia Dawcę i Biorcę, uzyskać pomiędzy nimi pełną zgodność w zakresie HLA, która mniejsza ryzyko powikłań po transplantacji.

Jakie są rodzaje przeszczepień?

W zależności od tego, kto jest Dawcą dla Pacjenta, wyróżniamy dwa rodzaje przeszczepień:

Przeszczep allogeniczny to rodzaj transplantacji, w której Dawcą jest osoba spokrewniona z Pacjentem lub niespokrewniona. Tylko 25 proc. chorych znajduje zgodnego Dawcę rodzinie – pozostałe 75 proc. chorych wymaga przeszczepienia szpiku od Dawcy niespokrewnionego, którego poszukuje się pośród osób zarejestrowanych w bazach Dawców.

Przeszczep autologiczny, czyli inaczej autotransplantacja. Polega na podaniu Pacjentowi jego własnych komórek – Biorca jest dla siebie Dawcą. Zanim to nastąpi, chory poddawany jest intensywnemu leczeniu przeciwnowotworowemu, aby wywołać stan remisji choroby, w trakcie którego zostaną pobrane od niego komórki, następnie zamrożone i podane w odpowiednim czasie.

Pobrania w 2020 roku – statystyki Poltransplant

Według danych Centralnego Rejestru Niespokrewnionych Potencjalnych Dawców Szpiku i Krwi Pępowinowej, w 2020 roku przeprowadzono **1 391** pobrań od Dawców zarejestrowanych w CRNPDSiKP – **118** pobrań od Dawców odbyło się metodą talerza z kości biodrowej, a **1 181** to pobrania krwiotwórczych komórek macierzystych z krwi obwodowej. Krwiotwórcze komórki macierzyste otrzymało **283** polskich Pacjentów oraz **1 097** Pacjentów zza granicy. W Centralnym Rejestrze Niespokrewnionych Potencjalnych Dawców Szpiku i Krwi Pępowinowej jest zarejestrowanych 1 917 214 aktywnych Dawców.

Rok 2020 był bardzo trudny dla całej służby zdrowia w Polsce. Oczywiście problemy związane z pandemią miały wpływ także na medycynę transplantacyjną, liczbę wykonanych pobrań, przeszczepień narządów oraz komórek krwiotwórczych. Należy jednak podkreślić, że polskie ośrodki nie zaprzęstały wykonywania planowanych pobrań i przeszczepień komórek krwiotwórczych, ale starały się mimo przeszkód oraz komplikacji kontynuować działalność transplantacyjną. Dotyczyło to pobrań wykonywanych nie tylko dla polskich, ale także dla zagranicznych Biorców. – mówi Małgorzata Dudkiewicz, kierownik zespołu Centralnego Rejestru Niespokrewnionych Potencjalnych Dawców Szpiku i Krwi Pępowinowej POLTRANSPLANT.

Najważniejsze wyzwanie, któremu musiały stawić czoła polskie ośrodki Dawców szpiku i ośrodki transplantacyjne, to umożliwienie transportu preparatów krwiotwórczych komórek macierzystych do innych krajów, pomimo szczerłego zamknięcia granic w początkowej fazie pandemii. Dzięki współpracy ze Strażą Graniczną i Ministerstwem Zdrowia udało się utrzymać ciągłość transportu komórek krwiotwórczych dla polskich oraz zagranicznych Pacjentów. Wyzwaniem było także stworzenie procedur, zapewniających bezpieczeństwo Dawcom i personelowi ośrodków pobierających w trakcie procedury pobrania komórek. Dzięki współpracy między innymi z ośrodkami Dawców, ośrodkami transplantacyjnymi, konsultantami krajowymi, Ministerstwem Zdrowia i Poltransplantem udało się sformułować ogólne wytyczne i zapewnić przynajmniej częściowe finansowanie testowania Dawców szpiku w trakcie procedur pobrania. – dodaje Małgorzata Dudkiewicz.

Dawcy szpiku z Fundacji DKMS

Aktualnie w bazie Dawców szpiku Fundacji DKMS zarejestrowanych jest 1 770 345 potencjalnych Dawców szpiku. W 2020 roku odbyły się **1 233** pobrania krwiotwórczych komórek macierzystych, w tym **35 ponownych pobrań**, od Dawców zarejestrowanych w bazie Fundacji DKMS. Aż **1 115 donacji** przeprowadzono za pomocą aferezy, czyli częściej stosowanej – bo aż w 85% przypadków - metody pobrania, która przypomina donację krwi. Przy pozostałych **118 pobraniach** od Dawców pobrano szpik z talerza kości biodrowej.

Przeszczepienie krwiotwórczych komórek macierzystych jest metodą leczenia, która daje nadzieję na pokonanie wielu chorób układu krwiotwórczego i ratuje życie Pacjentom. Pomimo ponad 1,7 mln osób zarejestrowanych w bazie Fundacji DKMS, nadal co 5. Pacjent nie znajduje swojego „bliźniaka genetycznego”, dlatego tak ważne zarówno dla Pacjentów, jak i rozwoju transplantologii



POKONAJMY NOWOTWORY KRWI

jest to, aby kolejne osoby rejestrowały się w bazach Dawców. Dzięki Dawcom szpiku coraz więcej Pacjentów otrzymuje szansę na życie.

Więcej informacji o Fundacji DKMS: www.dkms.pl

Misją Fundacji DKMS jest znalezienie Dawcy dla każdego Pacjenta na świecie potrzebującego przeszczepienia komórek macierzystych. Fundacja działa w Polsce od 2008 roku jako Ośrodek Dawców Szpiku w oparciu o decyzję Ministra Zdrowia oraz niezależna organizacja pożytku publicznego wpisana do KRS 0000318602. To największy Ośrodek Dawców Szpiku w Polsce, w którym zarejestrowało się 1 770 345 osób (grudzień 2020), spośród których 8 692 osoby (grudzień 2020) oddało swoje krwiotwórcze komórki macierzyste lub szpik Pacjentom zarówno w Polsce, jak i na świecie, dając im tym samym drugą szansę na życie. Aby zostać potencjalnym Dawcą, wystarczy przyjść na organizowany przez Fundację Dzień Dawcy Szpiku lub wejść na stronę <http://www.dkms.pl> i zamówić pakiet rejestracyjny do domu.

Kontakt dla mediów:

Magdalena Przysłupska

Rzecznik prasowy

e-mail: magda.przyslupska@dkms.pl

tel.:(+48) 662 277 904

Renata Rafa

Specjalista ds. PR

e-mail: renata.rafa@dkms.pl

tel.:(+48) 538 811 233